

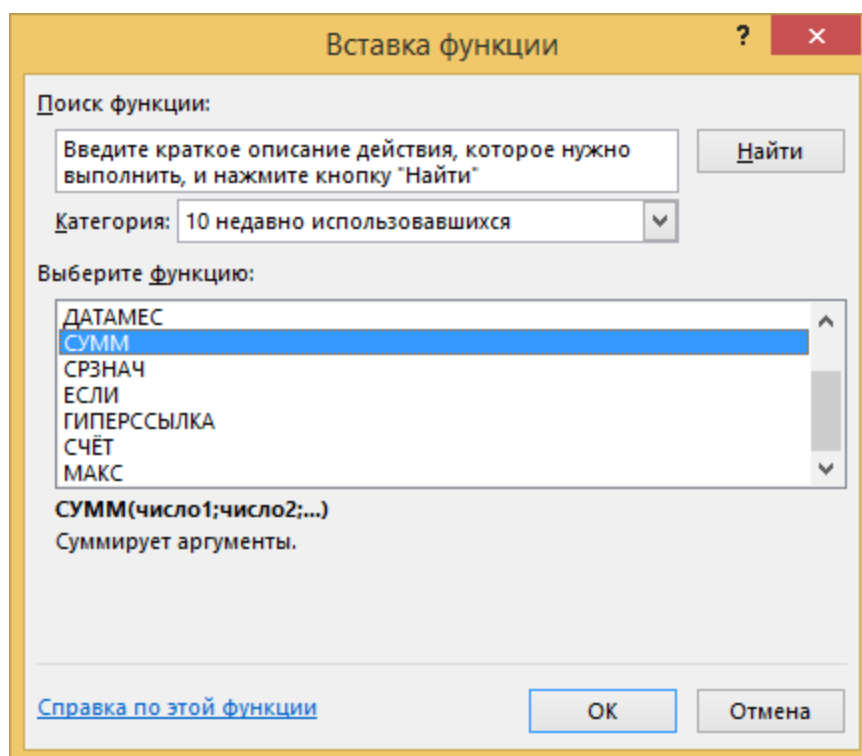
Кор бо чадвалҳои электронӣ (Функсияҳои стандартӣ)

Функсияҳои стандартӣ

Дар формулаҳо ба ғайр аз ададҳо ва суроғи ячейкаҳо функсияҳои стандартиро низ истифода бурдан мумкин аст. Дар таркиби барномаи Excel зиёда аз 200 функсияҳои стандартӣ мавҷуданд.

Функсияҳои стандартӣ гуфта функсияҳоеро меноманд, ки онҳо дар таркиби барномаҳои Excel бевосита вучуд доранд ва тарзи истифодабарии онҳо дар ҳамаи мавридҳо якхела аст. Ба ин гуна функсияҳо функсияҳои элементарии математикӣ, молиявӣ, статистикӣ, мантиқӣ ва ғайраҳо дохил мешаванд.

Барои он ки қимати ягон функсияи стандартӣ дар ҳисоббарориҳо истифода бурда шавад, бояд пеш аз ҳама худ он функсия дар ягон ячейкаи чадвал ҷойгир карда шавад. Бо ин мақсад, курсорро ба ягон ячейкаи чадвал мегузорем ва дар панели **Стандартная** тугмаи -ро пахш менамоем. Ба ғайр аз ин, функсияҳои стандартиро бо ёрии пайдарпайии фармонҳои аз банди менюи банди **ФОРМУЛЫ – Вставить функцию** ё пахшкунии аломати = ва интихобкунии функсияи зарурӣ аз рӯйхати функсияҳои сатри формулавии барнома, фаъол гардонидан мумкинаст. Дар ҳамаи мавридҳо дар экран равзанаи зерин (Расми 5) пайдо мегардад:

Расми 2.13. Равзанаи интихобкунии функсияҳои стандартӣ

Тавре ки аз расм 2.13. дида мешавад, дар қисми болои равзана категорияҳои функсияҳои стандартӣ ва дар қисми поёни он номи функсияҳои ба ин ё он категория тааллуқ дошта нишон дода шудааст.

Бо ёрии нишондиҳандаи муш аввал категория ва баъд функсияҳои лозимиро интихоб намудан лозим аст.

Барои мисол, яке аз функсияҳое, ки зуд-зуд истифода бурда мешавад, ин функсияи **Сумм**(диапазони ячейкаҳо) мебошад. Ин функсия суммаи ададҳои дар ячейкаҳои диапазон мавхӯдбударо ҳисоб намуда натиҳаро дар ячейкае нишон медиҳад, ки дар он ин функсия хойгир карда шудааст.

Мисол:

Бигузор дар ячейкаҳои A1,A2,A3 мувофиқан ададҳои 23,32,43 дохил карда шуда бошанд. Агар ба ячейкаи A4 формулаи **Сумм(A1:A3)** – ро дохил карда, тугмаи Enter – ро пахш намоем, онгоҳ ададҳои дар ячейкаҳои A1,A2,A3 хойгирбуда ҳамъ карда шуда, натиҷа дар ячейкаи A4 нишон дода мешавад.

Дар байни функцияҳои стандартӣ функцияҳои мавхуданд, ки онҳоро функцияҳои маблағгузорӣ меноманд. Ин функцияҳо ба категорияи функцияҳои молиявӣ дохил мешаванд ва бештар дар ҳисобу китоби масъалаҳои қарздиҳӣ истифода бурда мешаванд. Ин функцияҳоро муфассалтар дида мебароем.

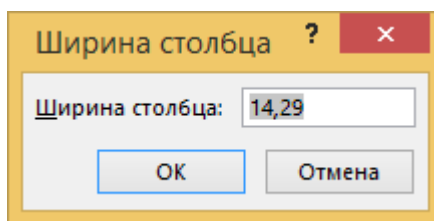
2.6. Ячейкаҳои ҷадвал

Андозабандии ячейкаҳои ҷадвал. Ячейкаҳои ҷадвал ду намуди андозабандии асосӣ доранд: бар ва баландӣ. Барои тағир додани бар ва баландии ячейкаҳо аз менюи барномаи Excel аз банди **ГЛАВНАЯ – Формат** истифода бурдан мумкин аст:

1. Тағйир додани бари ячейкаҳои сутуни ҷадвал:

© нишондихандаи ячейкаҳоро ба ячейкаи лозимӣ мегузорем;

© аз менюи барнома банди **ГЛАВНАЯ - Формат**, дар зерменюи пайдогардида банди **Столбец (Сутун - Column)** ва дар зерменюи дуюм зербанди **Ширина (Бар – Width)**-ро интихоб менамоем. Дар экран равшанаи робитавии **Ширина столбца** пақдо мегардад. Дар мақдоншаи **Ширина столбца** - и ин равшана бо ёрии клавиатура ададеро дохил менамоем, ки он бари ячейкаро муайян менамояд. Баъд дар клавиатура тугмаи равшана тугмаи **ОК** -ро пахш менамоем (Расми 2.14).

Расми 2.14. Равшанаи тағйидиҳи андоза

Иваз намудани баландии ячейкаҳои сатри ҷадвал:

© курсорро ба ячейкаи лозимӣ мегузорем;

© аз менюи барнома банди **Формат**, дар зерменюи пайдогардида банди **Строка (Сатр - Row)** ва дар зерменюи дуюм зербанди **Высота (Баландӣ - Height)**-ро интихоб менамоем.

Дар экран равшанаи робитавии **Высота строки** пайдо мегардад. Дар майдончаи **Высота строки**-и ин равшана ба воситаи клавиатура

ададери дохил менамоям, ки баландии ячейкаро муайян месозад. Пахши тугмаи **OK** ё **Enter** анҷомбахши амалиёт ба ҳисоб меравад.

Дохилкунӣ ва таҳриркунии информатсияи ячейкаҳои ҷадвал. Ячейкаҳои ҷадвал ба ғайр аз функцияи нигоҳдории маълумотҳои матнӣ, ададӣ ё формулавӣ боз метавонанд холи бошанд. Барномаи Excel ҳангоми дар шакли файл сабт намудани Китоби кори танҳо он қисми макдони кори Варақҳои кориро ба ҳисоб мегирад, ки онҳо бо маълумотҳо пур карда шудаанд. Қисми бе информатсияи варақҳо ҳангоми сабткунӣ аз эътибор соқит доништа мешаванд.

Дохилкунии маълумотҳо бевосита дар ячейкаи ҷорӣ ё дар сатри формулаҳо - амалӣ мегардад. Дар сатри формулаҳо мавқеи дохилкунии маълумотҳо ба воситаи курсори матнӣ - I муайян карда мешавад. Ин сатр натавонад барои дохилкунӣ, балки таҳриркунии қимати ячейкаҳо низ хеле қулай аст. Агар маълумоти нав ба ячейкаи ҷорӣ бевосита аз клавиатура дохил карда шавад, он гоҳ маълумоти пешинаи ячейка нест шуда, он ба маълумоти нав иваз карда мешавад.

Барои таҳриркунии қимати ячейка, ба он ба воситаи муш ду маротиба таъсир расонидан лозим аст. Дар ин маврид маълумоти дохилшаванда ҳам дар ячейкаи ҷорӣ ва ҳам дар сатри формулаҳо пақдо мегардад. Барои дар хотира нигоҳ доштани маълумоти дохилшаванда ё таҳриршаванда тугмаи Enter -ро пахш намудан лозим аст. Барои бекоркунии ислоҳотҳо ва барқароркунии қимати пештараи ячейкаҳо бошад, дар сатри формулаҳо аз тугмаи X - **Отмена** (Бекоркун - Escape) ё дар клавиатура аз тугмаи Esc истифода бурдан лозим аст.

Ҳангоми ба ячейкаҳо дохилкунӣ формулаҳо клавиатура бояд дар рӯи ҳарфҳои алифбои латинӣ бошад. Дар ҳолати акс дар ячейка ба ҷои натиҷа навишти **#имя? (#НОМ? - #NAME?)** пайдо мешавад.

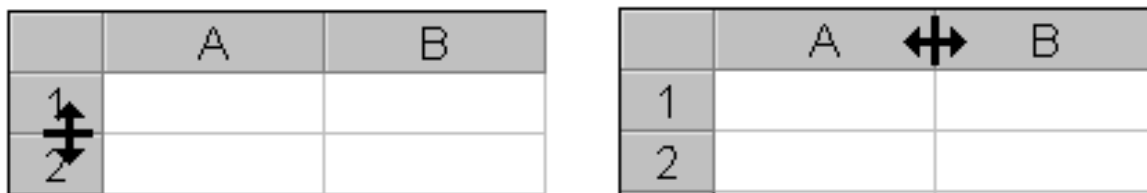
Қариб ҳамаи ҳисоббарориҳо дар Excel асосан бо ёрии формулаҳо анҷом дода мешаванд. Формулаҳои Excel бо ёрии доимии ададӣ, номи ячейкаҳо ва функцияҳои стандартӣ, ки ба воситаи аломати амалҳои математики алоқаманд карда шудаанд, сохта мешаванд. Истифодабарии қавсҳо дар формулаҳо тартиби муқаррари иҷрои

амалхоро тағйир дода метавонанд. Агар дар ячейкаи чадвал формула махфуз бошад, он гоҳ дар варақи кори натиҷаи ададии он инъикос карда мешавад.

Дар формулаҳо суроғаҳои ячейкаҳо ё бо усули дастк (аз клавиатура) ё бо усули таъсиррасонӣ (ба ячейка) ба воситаи муш дохил карда мешаванд. Агар номи ячейка ё диапазони ячейкаҳо ба воситаи муш дохил карда шавад, он гоҳ он бо рамкаҳои пунктирии ҷарҳзананда ихота карда мешавад.

Тағйир додани андозаҳои сатрҳо ва сутунҳо:

Одатан ҳамаи сатрҳо ва сутунҳо дарозӣ ва бари сатандарти доранд. Баландии катакча аз рӯи андозаи ҳуруф муайян карда мешавад. Барои тағйир додани андозаҳои сатрҳо ва сутунҳо дар сарҳади он мушак занед, нишонаи мушак шакли тирчаи дутарафаро мегирад. Тугмачаи чапи мушакро дошта истода, то ҷои зарурӣ кашида баред. Агар дар як вақт андозаи якчанд сатрҳо ва сутунҳоро иваз кардан лозим бошад, аввал онҳоро ҷудо кунед.

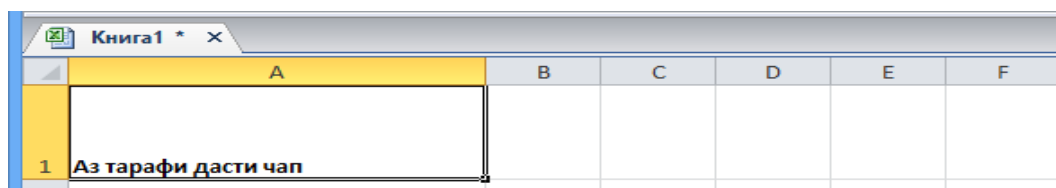
Расми 2.15. Тағйир додани андозаҳои сатр ва сутун

2.7. Намудҳои маълумотҳо

Дар барномаи Ms Excel 3 намуди маълумотҳоро дохил мекунанд:

Маълумоти матнӣ ҳангоми паҳш намудани тугмаи Enter дар тарафи чапи ячейка ҷойгир мешавад.

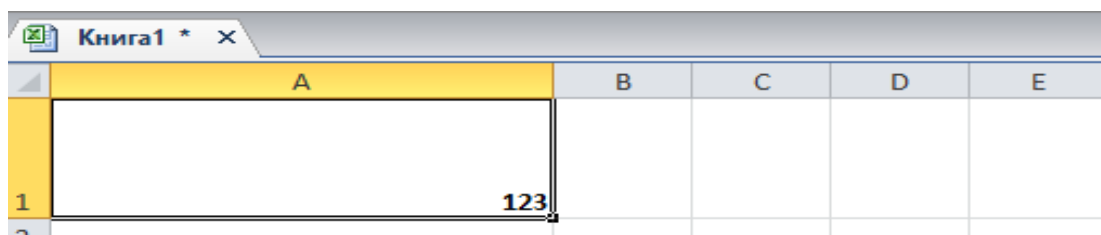
1) матнӣ

Расми 2.16. Маълумоти матнӣ

Маълумоти ададӣ хангоми пахш намудани тугмаи Enter дар тарафи рости ячейкаа ҷойгир мешавад.

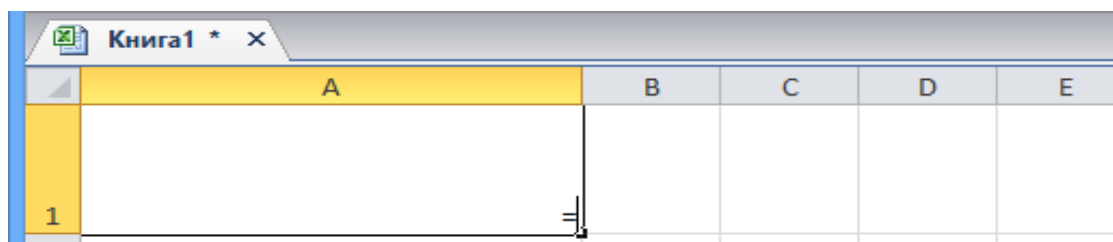
2) ададӣ

Расми 2.17. Маълумоти адаӣ

Маълумоти формулавӣ бо навишти аломати баробарӣ сар мешавад.

3) формулавӣ

Расми 2.18. Маълумоти формулавӣ

Формулаҳое, ки дар ячейкаҳои ҷадвал ҷойгир карда мешаванд, бо ёрии ададҳо, суроғаи ячейкаҳо, номи функсияҳои стандартӣ ва аломатҳои амалҳои зерин тартиб дода мешавад:

^ - аломати ба даража бардоштан

* - аломати зарб

/ - аломати тақсим

+

- - аломати тарҳ

% - аломати ҳисобкунии фоиз

Мисолҳо:

1. $=A3+83$ – ба қимати ячейкаи A3 адади 83 ҷамъ карда шуда, натиҷааш дар ячейкае нишон дода мешавад, ки дар он ин формула ҷоригар карда шудааст.

2. $=A6*D15-C2$ – қимати ячейкаи A4 ва D5 бо ҳам зарб карда шуда, аз ҳосили зарб қимати ячейкаи C7 тарҳ карда мешавад. Қимати ҳосил шудаи формула дар ячейкае нишон дода мешавад, ки дар он ин формула ҷойгир карда шудааст.

3. $=B2+E4/F6*A6$ –аввал қимати ячейкаи B2 ба қимати ячейкаи E4 тақсим карда мешавад. Баъд, қимати ячейкаҳои F6 ва A6 бо ҳам зарб карда мешавад. Дар охир натиҷаи амалҳои тақсим ва зарб бо ҳам ҷамъ карда шуда, қимати он дар ячейкае нишон дода мешавад, ки дар он ин формула ҷойгир карда шудааст.